

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Tdo/36/2018
Identifikačné číslo spisu: 8114011070
Dátum vydania rozhodnutia: 16.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:8114011070.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša, sudcov JUDr. Dany Wänkeovej a JUDr. Patrika Príbelského, PhD. v trestnej veci obvinenej O. G., pre obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák. s poukazom na ustanovenie § 139 ods. 1 písm. a), c) a d) Tr. zák., vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 33T/99/2014, na neverejnom zasadnutí dňa 16. októbra 2018 v Bratislave, o dovolaní obvinenej proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 21. júna 2017, sp. zn. 1To/31/2016, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Tr. por. dovolanie obvinenej O. G. s a odmieta.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej tiež „okresný súd“) z 19. mája 2016, sp. zn. 33T/99/2014 bola obvinená O. G. (ďalej tiež „obvinená“) uznaná vinnou zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák. s poukazom na ustanovenie § 139 ods. 1 písm. a), c), d) Tr. zák. na tom skutkovom základe, že dňa 17.10.2013 v čase medzi 14.00 hod. a 16.00 hod, potom čo v priestore drevenej latríny, nachádzajúcej sa v blízkosti domu s popisným číslom XXX v rómskej osade situovanej v katastri obce E. S., okr. S., porodila životaschopného novorodenca ženského pohlavia o hmotnosti 2 320 g a dĺžky 45 cm, tohto v úmysle usmrtiť najprv bližšie nezisteným ostrým predmetom oddelila pupočník nad úrovňou prednej brušnej steny a následne ho uchopiac rukami vhodila cez sedací otvor v tejto latríne s priemerom 23 cm do jamy pod latrinou s priemerom 1 m a hĺbky 70 cm, naplnenej po okraj fekáliami, v dôsledku čoho došlo ku vdýchnutiu týchto fekálií do dýchacích ciest novorodenca, zamedzeniu prívodu kyslíka do pľúc s následnou hypoxiou orgánov a tkanív, čo viedlo k jeho uduseniu ako bezprostrednej príčiny smrti novorodenca, ktorá nastala v priebehu 5 až 7 minút, pričom tejto smrti bolo možné zabrániť včasným vyťahnutím novorodenca, odsatím vdýchnutého obsahu z dýchacích ciest a poskytnutím mu odbornej lekárskej pomoci.

Za to Okresný súd Prešov obvinenej podľa § 145 ods. 2 s použitím § 38 ods. 2, ods. 3, pri existencii poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. j) Tr. zák. a neexistencii prit'azujúcej okolnosti, uložil trest odňatia slobody v trvaní 20 rokov. Na výkon uloženého trestu odňatia slobody okresný súd zaradil

obvinenú do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia a nad obvinenou uložil ochranný dohľad vo výmere 3 (troch) rokov.

Odvolanie obvinenej Krajský súd v Prešove (ďalej tiež „krajský súd“) uznesením z 21. júna 2017, sp. zn. 1To/31/2016 ako nedôvodné podľa § 319 Tr. por. zamietol.

Proti uzneseniu krajského súdu podala obvinená prostredníctvom obhajcu dovolanie, v ktorom namietala, že malo byť zásadne porušené jej právo na obhajobu, že napadnuté uznesenie krajského súdu je založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom, že obvinenej bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby a napokon, že napadnuté uznesenie taktiež spočíva na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku. Uplatnila teda dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), h), i) Tr. por.

Zásadné porušenie svojho práva na obhajobu obvinená nachádzala v tom, že jej prvý výsluch dňa 18. októbra 2013, uskutočnený jeden deň po pôrode, bol vykonaný bez prítomnosti obhajcu, hoci v priebehu tohto výsluchu (resp. na jeho konci - poznámka dovolacieho súdu) obvinená oznámila, že nevie písať a čítať, v dôsledku čoho aj vznikli pochybnosti o jej spôsobilosti sa náležite obhajovať a tak dôvod pre povinnú obhajobu v zmysle § 37 ods. 2 Tr. por. Za zásadné porušenie svojho práva na obhajobu obvinená taktiež pokladala skutočnosť, že znalci MUDr. Dalibor Kálay, MUDr. Martin Kováč, PhDr. Eugen Čížek, MUDr. Jozef Poch a Kriminálny ústav PZ Košice boli do konania pribratí v čase, keď obvinená ešte nemala ustanoveného obhajcu z vyššie uvedeného dôvodu podľa § 37 ods. 2 Tr. por. Ďalšie zásadné porušenie svojho práva na obhajobu obvinená nachádzala v tom, že na hlavnom pojednávaní dňa 10. septembra 2015, okresný súd formálne nerozhodol v zmysle § 255 ods. 2 Tr. por.

V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por., t. j. že napadnuté uznesenie krajského súdu je založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom obvinená namietala, že do konania pribratí znalci a znalkyne prihliadali aj na výpoveď obvinenej z 18. októbra 2013, ktorá bola uskutočnená bez prítomnosti obhajcu, pričom podľa názoru obhajoby znalci vychádzali pri vypracovaní znaleckých posudkov prioritne z výpovede obvinenej z uvedeného dňa.

V dovolaní obvinená ďalej namietala, že jej bol uložený neprimerane prísny trest odňatia slobody a táto jej námietka môže podľa jej názoru naplniť dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) alebo písm. i) Tr. por.

Napokon obvinená namietala, že napadnuté uznesenie krajského súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., pretože skutok popísaný v tzv. skutkovej vete mal byť správne právne kvalifikovaný ako vražda novonarodeného dieťaťa matkou podľa § 146 Tr. zák. V podstate z uvedených dôvodov obvinená navrhla, aby dovolací súd vyslovil, že uznesením krajského súdu bol v ustanoveniach § 319 Tr. por. a § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c), § 139 ods. 1 písm. a), c) a d) Tr. zák. v neprospech obvinenej porušený zákon, napadnuté uznesenie krajského súdu a rozsudok okresného súdu zrušil, ako aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej dôjde zrušením, stratili podklad. Zároveň navrhol, aby dovolací súd nevezal obvinenú do väzby.

K dovolaniu obvinenej sa vyjadril prokurátor Krajskej prokuratúry v Prešove, ktorý navrhol, aby dovolací súd odmietol dovolanie obvinenej podľa § 382 písm. c) Tr. por. Vo svojom vyjadrení poukázal na to, že odvolací súd na obvinenou spochybňovanú výpoveď z 18. októbra 2013 neprihliadal. Znalecké posudky znalcov, obzvlášť z odvetvia gynekológie a pôrodnictva, z odboru psychológie, odvetvia psychológie detí a dospelých, z odvetvia psychiatrie boli vypracované predovšetkým na podklade vlastných vyšetrení znalcov obvinenej a výpoveď obvinenej z 18. októbra 2013 nebola jediným podkladom pre vypracovanie znaleckých posudkov. Zároveň zdôraznil, že iba zásadné porušenie práva na obhajobu, ktoré sa prejaví na postavení obvineného, môže naplniť dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por. uviedol, že napadnuté rozhodnutie sa neopiera o nezákonne vykonané dôkazy, nakoľko odvolací súd neprihliadal na

výpoveď obvinenej z 18. októbra 2013 a nezákonnosť ďalších vykonaných dôkazov nebola preukázaná. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. uviedol, že podstata argumentácie obvinenej sa týka hodnotenia dôkazov a takúto argumentáciu nemožno podriaďiť pod uplatnený dovolací dôvod, pretože dovolací súd správnosť a úplnosť zistenia skutku nemôže skúmať a meniť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len najvyšší súd) ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu (§ 368 ods. 2 písm. h) Tr. por.), bolo podané prostredníctvom obhajcu (§ 373 ods. 1 Tr. por.), osobou oprávnenou na jeho podanie (§ 369 ods. 2 písm. b) Tr. por.), v zákonnej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.) a na súde, ktorý rozhodol v prvom stupni (§ 370 ods. 3 Tr. por.), že dovolanie spĺňa obligatórne obsahové náležitosti (§ 374 ods. 1, ods. 2 Tr. por.) a že obvinená pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok (§ 372 ods. 1 Tr. por.).

Najvyšší súd následne zistil, že v prípade dovolania obvinenej je zřejmé, že nie sú naplnené uplatnené dôvody dovolania a preto ho podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol na neverejnom zasadnutí.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

V súvislosti s vyššie uvedeným dovolacím dôvodom pokladá dovolací súd za dôležité zdôrazniť, že zákon v zmysle ustanovenia § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. nepovažuje akékoľvek porušenie práva na obhajobu za relevantný dovolací dôvod, ale iba také porušenie práva na obhajobu, ktoré možno pokladať za zásadné. Judikatúra dovolacieho súdu právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii na uplatnenie obhajovacieho práva.

Pokiaľ obvinená namietala, že v poradí jej prvý výsluch dňa 18. októbra 2013 v prípravnom konaní, na záver ktorého oznámila vyšetrovateľovi, že nevie písať a čítať, (v dôsledku čoho vznikli opodstatnené pochybnosti o spôsobilosti obvinenej sa náležite obhajovať v zmysle § 37 ods. 2 Tr. por.), nie je zásadným porušením práva obvinenej na obhajobu, pretože na tento nezákonný výsluch obvinenej uskutočnený bez prítomnosti obhajcu, odvolací súd neprihliadal (str. 5 rozsudku odvolacieho súdu). Zároveň je podstatné, že vyšetrovateľ potom, čo mu bol oznámená skutočnosť, že obvinená nevie písať ani čítať dňa 21. októbra 2013 poučil obvinenú o nutnosti, aby bola kvalifikovane obhajovaná a určil jej lehotu 3 dní, aby si sama zvolila obhajcu (č. l. 13). Po márnom uplynutí lehoty na zvolenie si obhajcu obvinenou, vyšetrovateľ dňa 25. októbra 2013 požiadal o ustanovenie obhajcu obvinenej súd v zmysle § 37 ods. 2 Tr. por. (č. l. 14) a Okresný súd Prešov toho istého dňa ustanovil obvinenej obhajcu (č. l. 15), ktorý ju obhajoval, tak v prípravnom konaní, ako aj konaní pred súdom a tak bolo zabezpečené právo na obhajobu obvinenej. Z uvedeného postupu vyplýva, že orgány činné v trestnom konaní v prípravnom konaní reagovali dostatočne pružne na oznámenie skutočností odôvodňujúcich tzv. povinnú obhajobu obvinenej, pričom rešpektovali aj jej právo na voľbu obhajcu a keď ona právo na voľbu obhajcu nevyužila, tak jej bol obhajca ustanovený. Taktiež nie je zásadným porušením práva obvinenej na obhajobu, keď vyšetrovateľ pribral v období medzi zistením dôvodu pre povinnú obhajobu (18. októbra 2013) a ustanovením obhajcu obvinenej (25. októbra 2013) do konania znalcov a príslušné uznesenia aj doručil neskôr ustanovenému obhajcovi, pretože doručením predmetných uznesení vytvoril možnosť pre kvalifikovaný výkon obhajoby obvinenej. Na námietku obvinenej, že okresný súd na hlavnom pojednávaní dňa 10. septembra 2015 formálne nerozhodol v zmysle § 255 ods. 2 Tr. por., dovolací súd neprihliadal, pretože uvedenú námietku nesmie obvinená podľa § 371 ods. 4 Tr. por. použiť, nakoľko jej bola známa už v pôvodnom, základnom konaní a nepoužila ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por. dovolanie možno podať ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

V rámci vyššie uvedeného dôvodu obvinená namietala, že v konaní ustanovení znalci, osobitne MUDr. Jozef Poch (znalec v odvetví gynekológia a pôrodníctvo) a znalkyne MUDr. Ivica Kmečová - Mitříková, MUDr. Kornélia Fabšíková (obe znalkyne v odvetví psychiatria).

Vo svojich výpovediach pred okresným súdom a v znaleckých posudkoch (č. 13/2014 z 27. januára 2014, č. 7/2013 z 22. novembra 2018) prioritne vychádzali z nezákonnej výpovede obvinenej z 18. októbra 2013 a tak sa nezákonnosť mala včleniť aj do vyjadrení znalcov pred súdom a ich znaleckých posudkov.

V prvom rade sa žiada dodať, že predmetní znalci pri vypracovaní svojich posudkov a vyjadrení nevychádzali len zo spornej výpovede obvinenej, ale z celého radu iných dôkazov (napr. Prepúšťacia správa z nemocnice J.A. Reimana. č. l. 229, neskoršie výpovede obvinenej z 11. novembra 2013 a 27. januára 2014 uskutočnené v prítomnosti obhajcu), ako aj jej vlastných vyšetrení, kde sa obvinená opätovne vyjadrovala v prítomnosti znalcov, pričom každý zo znalcov poskytoval prostredníctvom posudkov odpovede na iné zadané otázky zo strany orgánov činných v trestnom konaní (č. l. 110 a č. l. 151).

Znalec z odvetvia gynekológie a pôrodníctvo a znalkyne z odvetvia psychiatrie síce mali k dispozícii aj výpoveď obvinenej z 18. októbra 2013, ale táto jej výpoveď vzhľadom aj na odlišné otázky znaleckého skúmania nebola nosným základom vypracovaných znaleckých posudkov. Úlohou znalca z odvetvia gynekológie a pôrodníctva bolo predovšetkým skúmať a poskytnúť medicínske odpovede týkajúce sa pôrodu obvinenej, pričom nosnú úlohu podkladov pre vypracovanie znaleckého posudku tvorili zdravotná dokumentácia obvinenej poskytnutá jej tzv. obvodným lekárom, prepúšťacia správa z nemocnice, kam bola transportovaná bezprostredne po pôrode, predbežná pitevná správa novorodenca, vlastné gynekologické vyšetrenie znalcom, pričom výpoveď obvinenej z 18. októbra 2013 nezohrala rozhodujúcu úlohu pri vypracovaní znaleckého posudku. Obdobne uvedený záver (o nerozhodujúcej úlohe výpovede obvinenej z 18. októbra 2013) platí aj pre znalecké posudky znalkyň z odvetvia psychiatrie, ktoré vykonali predovšetkým vlastné psychiatrické vyšetrenie obvinenej zamerané na skúmanie jej duševného stavu, závislosti, popôrodnej psychózy, prípadných porúch vedomia.

Sumárne možno uviesť, že i keď znalci vo svojich posudkoch citovali i výpoveď obvinenej, ktorá nebola validným dôkazom, táto nebola ťažiskovou pre závery znaleckého skúmania, pretože prioritne vychádzali z pozorovania samotnej obvinenej a jej správania a tiež z iných podkladov (dôkazov), čo už napokon konštatoval i sám odvolací súd v dovolaní napádanom uznesení.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že namietané znalecké posudky nie sú založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por.

Podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. por. dovolanie možno podať, ak bol uložený trest mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon za prejednávany trestný čin nepripúšťa.

V súvislosti s vyššie uvedeným dovolacím dôvodom, obvinená namietala, že jej bol uložený neprímerane prísny trest. Takto odôvodnená vada alebo námietka zo strany obvinenej stojí mimo rámca dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Tr. por., nakoľko obvinená nenamietala, že jej bol uložený trest mimo rámca zákonom ustanovenej sadzby a ani neprípustnosť uloženého druhu trestu. Pre trestný čin vraždy podľa § 145 ods. 2 Tr. zák., za spáchanie ktorého bola obvinená odsúdená, zákon stanovuje sadzbu trestu odňatia slobody od dvadsať rokov až po dvadsaťpäť rokov a obvinenej bol uložený trest na najnižšej možnej hranici, teda v rámci stanovenej trestnej sadzby. Pre vzájomný vzťah dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. i) a písm. h) Tr. por. a námietku neprímeranosti trestu pozri aj rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 58/2007 a R 5/2011.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. dovolanie možno podať ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Pokiaľ ide o ďalší dovolací dôvod uplatnený obvinenou (§ 371 ods. 1 písm. i) Tr. por.), dovolací súd hodnotí skutkový stav pri rozhodovaní o dovolaní len z toho hľadiska, či skutok alebo iná okolnosť skutkovej povahy boli správne právne posúdené. Z tohto pohľadu hodnotí aj skutočnosť, či skutok, zo spáchania ktorého bola obvinená uznaná za vinnú, bol v tzv. skutkovej vete rozsudku vymedzený tak, aby zodpovedal znakom skutkovej podstaty príslušného trestného činu (R 47/2008). Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. pripúšťa iba právne námietky vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižších stupňov. Správnosť a úplnosť zisteného skutkového stavu súdmi v základnom konaní, dovolací súd nesmie skúmať a meniť. Zjednodušene povedané, dovolací súd musí vychádzať z toho, že skutok, tak ako je uvedené v skutkovej vete sa stal a bol preukázaný hodnovernými dôkazmi. Pokiaľ obvinená namietala, že skutok uvedený v skutkovej vete mal byť správne právne posúdený ako trestný čin vraždy novonarodeného dieťaťa matkou podľa § 146 Tr. zák., tak v skutkovej vete odsudzujúceho rozsudku v jej trestnej veci úplne absentuje znak „rozrušenia spôsobeného pôrodom“ ako stavu, v ktorom matka úmyselne usmrtila svoje novonarodené dieťa, a preto ani nie možné jej skutok právne posúdiť ako trestný čin vraždy novonarodeného dieťaťa matkou. Skutok uvedený v skutkovej vete napĺňa všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák., ako úmyselného usmrtenia chránenej osoby.

Nad rámec veci sa žiada dodať, že zo záverov znaleckých posudkov jasne vyplýva, že u obvinenej absentovalo „rozrušenie spôsobené pôrodom“ a nebola u nej zistená ani žiadna psychická porucha, ktorá by mohla mať vplyv na právnu kvalifikáciu, resp. by bola relevantná pre výrok o vine. „Rozrušenie spôsobené pôrodom“ je totiž výnimočné rozpoloženie matky, ktoré má pôvod vo fyziologických procesoch vyvolaných pôrodom (R 16/1986). Tento psychický stav oslabuje vôľu matky a jej odolnosť voči vonkajším i vnútorným podnetom a brzdí plné rozvinutie materského pudu. Musí byť spôsobený (tento stav) výlučne len pôrodom a nemôže ísť o iné rozrušenie vyvolané odlišnými príčinami. Nie je pritom podstatné, či boli narušené schopnosti obvinenej rozpoznať nebezpečnosť svojho konania a ovládať ho (R 25/1992-I.). Nie je dôležité, či matka pojala úmysel zavraždiť dieťa ešte pred pôrodom, ale podstatná je existencia rozrušenia v čase pôrodu. Zo záverov znaleckého dokazovania i chovania sa obvinenej bezprostredne po pôrode (ako bolo dokazovaním preukázané) však vyplýva, že tento špecifický stav rozrušenia u nej absentoval.

Nakoľko obvinená námietkami, ktoré uviedla vo svojom dovolaní, zjavne nenaplnila ňou uplatnené dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c), g), h) a i) Tr. por., Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí dovolanie obvinenej O. G. podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.